

Tsiviilprotsessi tõhustamise plussid ja miinused

Dr. iur. Meelis Eerik
Harju Maakohtu kohtunik

Probleemipüstitus. Tsiviilkohtumenetluse üldised probleemid:

- a) õigusemõistmise kättesaadavus;
- b) ebaefektiivsus;
- c) menetluse mõistlik aeg.

1. **Lahendused mujal maailmas.** *Caseflow Management Principles:*

- varajane kohtulik kontroll;
- pidev kohtulik kontroll;
- lühikesed menetlustähtajad;
- menetlusosaliste nn kalendrikonflikti lahendamine;
- menetlustähtaegadest kinnipidamise tagamine.

Näiteid kohtute poolt kasutatavatest meetoditest ja regulatsioonidest mujal maailmas:

- hagiavalduse kättetoimetamine hageja poolt;
- vaidlusaluste asjaolude identifitseerimine poolte poolt;
- piiratud võimalus suulisele esinemisele kohtus vaid kohtu poolt fikseeritud istungiajal;
- vaidluste klassifitseerimine ja sellele vastavate menetlusnormide kohaldamine;
- menetluskäsitluste puuduste kontroll kantselei/abipersonali poolt;
- resolutsioonotsused;
- *Fast Track*. Tingimused:
 - a) hagiavalduse asendamine nõude kokkuvõttega;
 - b) kostja vastuse asendamine vastuväidete kokkuvõttega;
 - c) kohustuslik menetluskonverents vaidlusaluste asjaolude tuvastamiseks;
 - d) kõrvaliste dokumentide toimikust väljajätmine;
 - e) menetlustähtaegadest kinnipidamise jälgimine kohtu poolt ja kiirendatud korras lahendi tegemine.

2. **Lahendused Eestis.** Sõlmküsimused kehtiva regulatsiooni pinnalt. Plussid ja miinused.

Läheneemisnurk: dogmaatilis-idealistik või ratsionaal-pragmaatiline?

Eerik Kergandberg: „/.../ teatud juhtudel, ja eriti siis, kui küsimus puudutab töökoormust, ei taha praktika kuulda ei seda, mida teooria talle kõrva sosistab või isegi mitte seda, mida ta avalikult hüüab.”

- a) Menetluskäsitluste sisu ja esitamise tähtaeg.
- b) Kättetoimetamise regulatsioon.

3. **Tsiviilkohtumenetluse arengusuunad.** Pidulik paigalmarss (ehk töö detailidega) või põhimõtteline muutumine?
- a) Tsiviilkohtumenetluse regulatsioon põhimõtete tasandil?
- menetluslike detailide vähenemine ja tähelepanu vaidluse sisule ja materiaa lõigusele?
 - kohtunikuõiguse suurendamine? kohtuniku vastutuse suurenemine? kohtuvõimu valmisolek?
 - esindajate valmisolek kiireks menetluseks?
 - kaebemenetluse muutumine?
- b) Tsiviilkohtumenetluse bürokratiseerumise oht?
- c) Lahendini 100 päevaga – unelm või reaalsus?
4. **Filosoofiline vaatenurk.** Kas õigusteadus pakub muutuvale ühiskonnale välja lahendusi või püüab tagantjäreli hakkama saada ühiskonna muutustega?

Newtonliku maailmakäsitluse ja idealismi kadumine. Iseorganiseeruv süsteem.